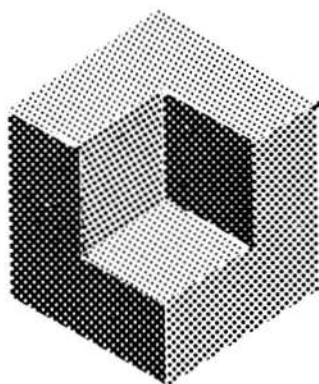

Beszámolók □ Szemlék □ Referátumok

A FID HÍREI

Ülések, konferenciák

A FID Tanácsa 1987. április 27-én és 28-án ülést tartott. A napirenden egyebek között olyan fontos kérdések szerepeltek, mint a szövetség pénzügyi helyzetének áttekintése, a tagság összetételének és a bizottságok működésének értékelése. Az ülés résztvevői áttekintették az új stratégiai tervnek megfelelő öt fő programterületet, valamint az ETO újonnan kinevezett Igazgatói Tanácsának jelentését is.

Az UNESCO a FID-et kérte fel az érintett nem kormányközi szervezetek közötti konzultatív tanácskozás megszervezésére a fejlődő országok regionális szakmai szervezeteinek támogatása kérdésében. A márciusi hágai ülésen a rendező FID mellett az IFLA és az ICA, valamint az UNESCO képviselői is részt vettek.

Általános volt a vélemény a résztvevők között, hogy azokban a fejlődő országokban, amelyekben nincsenek aktív és ütőképes szakmai szervezetek, az információs és a dokumentációs szakma, a könyvtárak és a levéltárak fejlődése továbbra is lassú marad. A konzultatív tanácskozáson képviselt három nem kormányközi nemzetközi szervezet tapasztalatai arra utalnak, hogy a regionális egyesületeket erős és aktív nemzetközi igényekre kell alapozni, azaz a "felülről lefelé" való megközelítést nem tanácsos alkalmazni. Minden országban más és más az érintett terület helyzete, ezért általános modell nem javasolható. A nem kormányközi nemzetközi szervezetek fontos szerepet játszhatnak a nemzeti szakmai egyesületek létrehozásában a nemzeti kormányok támogatásával. Az UNESCO tapasztalatai főként regionális szinten hasznosíthatók.

A különböző szakmai csoportok közötti országos szintű együttműködés a sajátos feltételeknek, a szakmai identitás megőrzésének és a közös érdekeknek a figyelembevételével valósulhat meg. A résztvevők felléptek a nemzeti érdekektől és követelményektől független szakmaközi szervezetek létrehozását célzó törekvések ellen. A nemzeti szintű együttműködést a három terület között konkrét projektek és akciók kapcsán kell megvalósítani. Növelni kell a szakmai csoportok társadalommal szembeni felelősségét és törekedni kell a politikai döntéshozattal való kapcsolat erősítésére. A Nemzeti Információs Tanácsok a szakmai csoportok megfelelő képviselőjét láthatnák el az elhangzott javaslatok szerint.

Regionális együttműködés már ma is folyik a közös érdeklődésre számot tartó területeken a FID, az IFLA és az ICA között. Az említett szervezetek regionális szervezete megfelelő keretet nyújt a szakmai együttműködés folytatásához, ösztönzéséhez. A különböző régiók közötti kapcsolatot tovább kell javítani. Rendszeres tanácskozásokon kell áttekinteni a regionális információs programok végrehajtását és fejlődését, a különböző szakmai intézmények és politikák helyzetét, alakulását. Gyakorlati megközelítésként javasolható a tanácskozás résztvevői szerint a feladat- vagy projektorientált fókuszpontok létrehozása. A nem kormányközi szervezetek és az UNESCO elsősorban a pénzügyi és az emberi erőforrások által a fejlődő országokban okozott gyakorlati problémák megoldásában nyújthatnak segítséget. A tanácskozáson javaslat született arról, hogy a regionális szakmai szervezetek kísérleti modelljének létrehozási lehetőségét meg kell vizsgálni, s ezt

két különböző adottságú régió paramétereivel kell próba alá vetni.

Összességében a tanácskozás résztvevői arra a következtetésre jutottak, hogy a nemzeti szakmai szervezetek erősítésében és a regionális szakmai együttműködés ösztönzésében még sok a tennivaló, mielőtt a nemzeti és a regionális szakmaközi szervezetek megvalósulhatnak.

A FID szellemi égisze alatt tartották azt a szakmai konferenciát is március végén, amely az optikai lemezek információs és dokumentációs munkában való felhasználásának helyzetét mérte fel. A két-napos műhelytalálkozót a *British Council* és a *British Library* finanszírozta. A résztvevők között a különböző berendezések gyártóinak képviselőit éppúgy meg lehetett találni, mint a lemezek kiadót, a témával foglalkozó kutatókat vagy az információs szakembereket.

A konferencián egyetértettek abban, hogy az optikai lemezek — mint információhordozó eszközök — elérték azt a fejlettségi szintet, ahol az információs és dokumentációs szakma fegyvertárának értékes darabjai lehetnek. Jelenleg azonban még az új technikák szinte valamennyi ismertetőjelét magukon viselik: csaknem teljesen hiányzik a különböző berendezések és rendszerek közötti kompatibilitás; az új alkalmazások során gyakoriak a műszaki, technikai problémák, s gyakran kevés figyelmet szentelnek a költséghatékonyság követelményeinek; hiányoznak az új termékek bevezetését általában megelőző gondos piacfelmérések stb. A konferencia olyan fontos aspektusokból vizsgálta az optikai lemezek felhasználásának helyzetét, mint a már aktív piacok fejleményei, a technikai fejlődés irányai, a kiadói szerepek megváltozása, az árképzés, a szellemi tulajdon, a szélesebb körű elterjedés akadályai, a társadalmi reagálás problémái és az üzleti lehetőségek.

Ma az optikai lemezek elsősorban a költséghatékonyság szempontjából — nem tekinthetők egyértelműen a mikroformátumú információhordozók kiváltóinak. Emellett a lemezek tartósságával kapcsolatban is vannak kételyek. Annyi legalábbis bizonyosnak látszik, hogy minden új típusú lejátszóberendezés bevezetése a lemezek újratöltését, átalakítását kívánja meg. A résztvevők mégis úgy vélték, hogy a nagy könyvtárak mind tárolási, mind pedig információkeresési célokból alkalmazni fogják az optikai lemezes technikát, s arra fognak törekedni, hogy együttműködéssel kerüljék el a nemkívánatos párhuzamosságokat, ill. a kompatibilitás hiányából adódó problémákat.

A FID C/3 Bizottság 51. ülését — ezúttal hetedszer Magyarországon — 8 országból (Csehszlovákia, Dánia, Egyesült Államok, Hollandia, Jugoszlávia, Magyarország, NDK, NSZK) 17 fő részvételével tartották meg. Az ETO irányításával kapcsolatos átszervezések kapcsán a FID/C3 megszűnt szervezeti forma lenni mint a koordinálás plénuma.* A szervezeti változások megvitatása mellett az ülésen folytatódott az ETO 3 szakának revíziója is. Ülést tartott a FID C/30+31+39 (Társadalomtudományok általában. Szociológia, néprajz), a FID C/33 (Közgazdaságtudomány), a FID C/34 (Jogtudomány), a FID C/36 (Szociálpolitika, Biztosításügy) és a FID C/37 (Pedagógia) osztályozási bizottságok is. A revíziós munkálatokkal kapcsolatban elsősorban a demográfia, a közgazdaságtudomány és a jog terén történt előrehaladás.

Április 3-án tartotta európai tagjai számára ad hoc ülését a FID Társadalomtudományi Információs és Dokumentációs Bizottsága. A belga, brit, magyar és osztrák részvétellel lebonyolított ülésen megvitták a bizottság fontosabb projektjeinek helyzetét, egyebek között a bankinformációs szakcsoport (FID/SD — "SIG Banking") megalakításának előkészületeit, amely a FID/SD égisze alatt jött létre. (A szakcsoport 1987. június 1-jén és 2-án tartotta alakuló ülését Stockholmban.) Ugyancsak megvitták a fejlődő országok szakemberei számára tartandó oktatószeminárium tervezetét. A szeminárium az előzetes tervek szerint a fejlődő országokra vonatkozó információk megszervezésének egyes kérdéseivel foglalkozna. Az előbbi projekt előkészítő bizottságának vezetője A. M. Frandsen, az aarhusi (Dánia) közgazdasági főiskola könyvtárának igazgatója, az utóbbi pedig A. F. Marks, a holland Társadalomtudományi, Információs és Dokumentációs Központ (SWIDOC) igazgatója.

A budapesti ülésen vitatták meg a résztvevők a FID stratégiai tervének végrehajtásával összefüggő bizottsági szintű feladatokat, rámutatva, hogy a FID/SD Bizottságnak továbbra is meg kell őriznie gyakorlati jellegét elsősorban a kutatást támogató eszközök, az információs eszközök előállítására és közreadására, valamint a nemzetközi tapasztalatcsere ösztönzése útján. E törekvés jeleként kezdődött meg a bizottság új projektjének előkészítése, amelynek célja a napilapokban található információk társadalomtudományi kutatásokban való felhasználási lehetőségeinek és módszereinek áttekintése.

* A feladatot a koordinációs bizottságok egyike (CRC-1) vette át.

ETO

1987 januárjától a FID új szervezeti kereteket léptetett életbe az ETO irányításával és revíziójával kapcsolatban. A változások egyik legfontosabb momentuma, hogy megszűnt a Központi Osztályozó Bizottság és az ETO Közgyűlés. A rendszer irányítását Igazgató Tanács vette át, amelynek tagjai az ETO kiadói, független szakértők, valamint a négy újonnan alakított osztályozási revíziós koordináló bizottság (Coordination Revision Committee = CRC) elnöke. A koordinációs bizottságok fő funkciója az ETO egy-egy nagyobb területén történő revízió irányítása. A revíziót az egyes revíziós bizottságok, illetve alkalmi bizottságok végzik. Az egyes CRC-k között a következőképpen alakul a tudományterületeknek megfelelő felosztás: CRC—I. Társadalomtudományok (3. főosztály); CRC—II. Természettudományok, alkalmazott tudományok, technika, orvostudomány (5. és 6. főosztály); CRC—III. Humán tudományok, művészetek (1., 2., 7. és 8. főosztály). CRC—IV. Segédtablázatok, általános művek, földrajz, történelem (0. és 9. főosztály). Az egyes koordinációs bizottságokhoz utalt területek nem az ETO egyenlő részekre való felosztását, hanem a várható revíziós tevékenységek koordinálási szükségleteit tükrözik. Következésképpen a koordinációs bizottságok mind nagyságukat, mind tevékenységüket illetően különböznek. Minden egyes revíziós bizottság egy tagját jelöli a koordinációs bizottság tagjai sorába, s minden koordinációs bizottság elnöke egyben tagja az ETO Igazgatói Tanácsának. Ugyanakkor a koordinációs bizottság elnöke lehetőség szerint ne legyen revíziós bizottsági elnök. Olyan "füg-

getlen" személynek kell lennie, akinek kellő áttekintése van a szakterületről, de személyesen nem vesz részt a revíziós javaslatok kidolgozásában. Az új eljárás szerint a koordinációs bizottságok fő feladata a revízió irányainak kijelölése és a javaslatok első fokú jóváhagyása. A javaslatokat végső soron a négy revíziós koordinációs bizottság elnöke hagyja jóvá. A javaslatok elbírálásához a FID osztályozási igazgatója szakértőket vesz igénybe.

Új tagok

1986 júliusa és 1987 áprilisa között 22 új társult taggal bővült a szövetség. Közülük egy nemzetközi státusú, a többi 21 új affiliált tag több mint 15 országból csatlakozott a szövetséghez. A tanács áprilisi ülésén döntött Ecuador újrafelvételéről.

Új csoport

H. Borko, a kaliforniai UCLA-egyetem professzora javaslatot terjesztett elő a szakértői rendszerek információs és dokumentációs munkában való felhasználási kérdéseivel foglalkozó FID-szakcsoport létrehozására. A szakcsoport (Special Interest Group for Library Expert System) a mesterséges intelligencia és a szakértői rendszerek könyvtári és döntéshozatali célú alkalmazásával összefüggő tapasztalatcsere fórumát kívánja létrehozni az alapszabályban meghatározott keretek között.

Összeállította: Hegedűs Péter

Az időszaki kiadványok katalogizálásának évtizede

Az 1970-es évek elején kezdődött el a katalogizálás forradalma, melynek lényege a nemzetközi szabványosítási törekvésekben testesül meg. Az ISBD-k (International Standard Bibliographic Description = Nemzetközi Szabványos Bibliográfiai Leírás) bevezetése, az AACR (Anglo-American Cataloging Rules = Angol-Amerikai Katalogizálási Szabályzat) revíziója, majd ezek nyomában a nagyarányú számítógépesítés szakított a hagyományos feldolgozó gyakorlattal, különösképpen az időszaki kiadványok területén.

ISDS és NSDP

Az ISDS (International Serials Data System = Időszaki Kiadványok Nemzetközi Regisztrációs Rendszere) létrehozásának gondolata az UNESCO UNISIST programjában gyökerezik, és azon a felismerésen alapul, hogy a világ tudományosságának szüksége van egy olyan nemzetközi rendszerre, amely folyamatosan regisztrálja és hozzáférhetővé teszi a tudományos időszaki kiadványok adatait. A francia kormány anyagi hozzájárulásával alapították meg az